

PT 4189

D.

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE "NICOLAE IORGA"

STUDII ȘI MATERIALE
DE
ISTORIE MEDIE

VOLUMUL XXVI
2008

MUZEUL BRĂILEI

EDITURA ISTROS

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE "NICOLAE IORGA"

STUDII ȘI MATERIALE

DE

ISTORIE MEDIE

VOL. XXVI, 2008

SUMAR

ELITES ET RESEAUX COMMERCIAUX

BENOÎT JOUDIOU (Toulouse), La fortune et le pouvoir: le modèle byzantin de l'enrichissement	11
BERNARD DOUMERC (Toulouse), <i>Intellegentie pecuniae querendo</i> , l'enrichissement du patriciat vénitien au quinzième siècle	37
GHEORGHE LAZĂR, «De la boutique à la terre». Les marchands «grecs» et leurs stratégies d'insertion sociale (Valachie, XVII ^e siècle)	51

PUTERE SECULARĂ – PUTERE SPIRITUALĂ

VIOLETA BARBU, Dreptul de protectorat al puterii seculare asupra misionarilor și comunităților catolice din țările române în secolul al XVII-lea (II)	69
MARIANA LAZĂR, Contextul închinării mănăstirii Mărgineni la Muntele Sinai	91

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUT DE ISTORIE ȘI ETNOLOGIE

CORVINEȘTII: ISTORIE ȘI ISTORIOGRAFIE

IOAN-AUREL POP, Numele din familia regelui Matia Corvinul – de la izvoarele de epocă la istoriografia contemporană	111
RADU LUPESCU, Istoriografia română și maghiară referitoare la Ioan de Hunedoara (I)	139

SECOLUL XV: MĂRTURII DOCUMENTARE

PETRONEL ZAHARIUC, Patru documente inedite din secolul al XV-lea privitoare la istoria Țării Românești	163
ALEXANDRU SIMON, Chilia și Cetatea Albă în vara anului 1484. Noi documente din arhivele italiene	177

VARIA

MATEI CAZACU (Paris), Niko de Frastani ou Nica de Corcova: un Épirote au service des princes de Valachie (c. 1560 - 1618)	197
ILEANA CĂZAN, “Moștenirea” lui Mihai Viteazul: datoriile Habsburgilor față de Nicolae Pătrașcu	211
ȘTEFAN ANDREESCU, Octavio Sapiencia: un cleric sicilian la Istanbul și pe Marea Neagră la începutul secolului al XVII-lea	235
TUDOS S. KINGA, „Trăiau după legi și reguli distincte”: datinile de moștenire ale secuilor	249
LAURENTIU RĂDVAN, Note cu privire la terminologia urbană medievală din Moldova (termenul <i>miasto</i>)	271

DISCUȚII

DAN IOAN MUREȘAN (Paris), Bizanț fără Bizanț? Un bilanț	285
ADDENDA ET CORRIGENDA	325

RECENZII ȘI NOTIȚE BIBLIOGRAFICE	357
--	-----

Documente feudale privind istoria orașului București și a satelor învecinate, aflate în colecția Muzeului Municipiului București, realizat de Ionel Ioniță, Maria Grigoruță, Elena Marcu, Speranța Diaconescu, Dragoș Cotizo Dolea, Edit. Muzeul Municipiului București, București, 2006, 129 p.; Florin Marinescu, Ρομανικά έγγραφα του Αγίου Όρους. Αρχείο Ιεράς Μονής Ιβήρων (Documente românești de la Sfântul Munte. Arhiva Sfintei Mănăstiri Iviron), vol. I, 563 p., vol. II, 672 p., Atena, 2007; Manuscrise din

Biblioteca Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, coord. Arhimandrit Policarp Chițulescu, Edit. Basilica, București, 2008, 180 p.; OLIMPIA MITRIC, *Manuscrise românești din Moldova. Catalog*, vol. II, Edit. Junimea, Iași, 2007, 456 p. + 30 il.; LIANA TUGEARU, *Miniatura și ornamentul manuscriselor din colecția de artă medievală românească a Muzeului Național de Artă al României*, vol. II, Simetria, București, 2006, 417 p.; *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei*, ed. I. Caproșu și E. Chiaburu, vol. I (1429-1750), Casa Editorială Demiurg, Iași, 2008, 665 p.; *Русская и украинская дипломатия в международных отношениях в Европе середины XVII в. (Russian and Ukrainian Diplomacy in the European International Relations in the Middle of the XVII-th Century)*, red. M. С. Мейер, Л. Е. Семенова, Б. Н. Флоря, И. Шварц, „Гуманитарий”, Москва, 2007, 579 p.; ANGELINA DASKALOVA, MARIA RAIKOVA, *Gramoti na bălgarskite țare (Documente ale țarilor bulgari)*, Akademično izdatelstvo „Marin Drinov”, Sofia, 2005, 447 p. + 8 facsimile; NICOLAE IORGA, *Scrieri alese. Cuvântări și comunicări rostite la Academia Română. Partea I*, ediție îngrijită de dr. Dorina N. Rusu, Edit. Academiei Române, București, 2007, LX + 750 p. (Cărți de căpătâi, IV); ȘERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL CIOCÎLTAN, *Marea Neagră răspântie a drumurilor intercontinentale (1204-1453)*, Ovidius University Press, Constanța, 2007, 360 p. + 2 h.; S. P. KARPOV, *Istoriia Trapezundskoi Imperii*, Edit. Aleteiia, Sankt Petersburg, 2007, 590 p. + numeroase ilustrații, hărți și un arbore genealogic în afară de text; PETRONEL ZAHARIUC, *De la Iași la Muntele Athos. Studii și documente de istorie a Bisericii*, Edit. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2008, 300 p.; LIVIU PILAT, *Între Roma și Bizanț. Societate și putere în Moldova (sec. XIV - XVI)*, Edit. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2008, 603 p. + 15 pl.; VLAD SOFRONIE, *Evoluția atitudinilor antibizantine în Occident: secolele XI – XII*, Edit. Universității Lucian Blaga, Sibiu, 2005, 92 p.; VICTOR SPINEI, *The Cuman Bishopric. Genesis and Evolution*, în vol. *The other Europe in the Middle Ages. Avars, Bulgars, Kazars and Cumans*, edited by Florin Curta with the assistance of Roman Kovalev, Leiden-Boston, 2008, p. 413-456 (East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450-1450, general editor Florin Curta, volume 2); SORIN IFTIMI, *Cercetări privitoare la istoria bisericilor ieșene. Monumente, ctitori, mentalități*, Trinitas, Iași, 2008, 306 p. + XVI pl. color; *Le Patriarcat oecuménique de Constantinople aux XIVe - XVIe siècles: rupture et continuité (Actes du colloque international, Rome, 5-6-7 décembre 2005)*, Centre d'études byzantines, néo-helléniques et sud-est européennes, École des Hautes Études en Sciences Sociales, Paris, 2007, 480 p. (Dossiers byzantins – 7); SANDRA ORIGONE, *Giovanni V Paleologo e i Genovesi*, în culegerea de

studii: *Intorno al Sacro Volto. Genova, Bisanzio e il Mediterraneo (secoli XI-XIV)*, a cura di Anna Rosa Calderoni Masetti, Colette Dufour Bozzo, Gerhard Wolf, Venezia, 2007, p. 105 – 115; *Les cultes de saints souverains et des saints guerriers et l'idéologie du pouvoir en Europe centrale et orientale*, Actes du colloque international 17 janvier 2004, New Europe College, Bucarest, volume coordonné par Ivan Biliarsky et Radu G. Păun, București, 2007, 334 p.; *Kirchenbücher sprechen lassen. Catastifele bisericesti vorbesc. Die Ordnung des kirchlichen Lebens in Weidenbach. Rânduiala vieții bisericesti din Ghimbav*, (Miscellanea ecclesiastica. Veröffentlichung des Zentralarchivs der Evangelischen Kirche A.B. in Rumänien. Band II), ed. de Liliana Maria Popa și Wolfram G. Theilemann, 150 p. + 21 il.; Edith Szegedi, *Konfessionsbildung und Konfessionalisierung im städtischen Kontext. Eine Fallstudie am Beispiel von Kronstadt in Siebenbürgen (ca. 1550-1680)*, în „Berichte und Beiträge des Geisteswissenschaftlichen Zentrums Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas an der Universität Leipzig, 2006, Heft 2, Konfessionelle Formierungsprozesse im Frühneuzeitlichen Ostmitteleuropa, Vorträge und Studien, hrsg. von Jörg Deventer, Leipzig, 2006, p. 126-296.; *Histoire des Hommes de Dieu dans l'Islam et le christianisme*, sous la direction de Dominique Iogna-Prat et Gilles Veinstein, Flammarion, Paris, 2003, 298 p.; FLORIN MOLDOVAN, *Originea și evoluția instituției jurătorilor la români*, Edit. Texte, Dej, 2007, 310 p.; ANTONIETTA MORETTI, *Da Feudo a Baliaggio. La comunità delle Pievi della Val Lugano nel XV e XVI secolo*, Bulzoni Editore, Roma, 2006, 476 p.; MARIA PAKUCS-WILLCOCKS, *Sibiu-Hermannstadt. Oriental Trade in Sixteenth Century Transylvania*, Böhlau Verlag Köln Weimar, Wien, 2007, 219 p.; FRÉDÉRIC HITZEL, *Artisans et commerçants du Grand Turc*, Les Belles Lettres, [Paris], 2007, 360 p.; LAURENȚIU RĂDVAN (editor), *Orașul din spațiul românesc între Orient și Occident. Tranziția de la medievalitate la modernitate*, Edit. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2007, 362 p.; TUDOR SĂLĂGEAN, *Un voievod al Transilvaniei: Ladislau Kán (1294-1315)*, Edit. Argonaut, Cluj-Napoca, 2007, 227 p.; *Social Behaviour and Family Strategies in the Balkans (16th - 20th Centuries). Comportements sociaux et stratégies familiales dans les Balkans (XVIe-XXe siècles)*. Actes du colloque international 9-10 juin 2006, New Europe College Bucarest, volume coordonné par Ionela Băluță, Constanța Vintilă-Ghițulescu, Mihai-Răzvan Ungureanu, București, 2008, 544 p.; ALESSANDRO STELLA, *Amours et désamours à Cadix, au XVIIe et XVIIIe siècles*, PUM (Le temps du genre), Toulouse, 2008, 215 p.; MARION TRÉVISI, *Au cœur de la parenté. Oncles et tantes dans la France des Lumières*, préface de Jean-Pierre Bardet, PUPS, Paris, 2008, 576 p.; MICHEL BERTRAND (éd.), *Pouvoirs de la famille, familles de*

pouvoir, CNRS - Université de Toulouse - Le Mirail (Collection «Méridiennes»), 2005, 904 p.; CLAUDIU NEAGOE, *Muzică și societate în Țara Românească și Moldova (1550-1830)*, Muzeul Brăilei, Edit. Istros, Brăila, 2008, 234 p.; SILVIU ANDRIEȘ-TABAC, *Introducere în heraldică. Noțiuni generale și întregiri la armorialul teritorial românesc*, Edit. Universității din București, București, 2008, 172 p.; DRAGOȘ MOLDOVANU, *Toponimia Moldovei în cartografia europeană veche (cca. 1395-1789)*, în seria *Tezaurul toponimic al României. Moldova*. Volumul 1. Partea a 4-a, Edit. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2005. Studiu monografic de 171 p. și un repertoriu de 313 p.; ALEXANDRU UNGUREANU, IONEL BOANFĂ, *Toponomastică*, Sedcom Libris, Iași, 2006, 211 p.; ALEXANDRU MAREȘ, *Scrierea tainică la români*, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2007, 230 p.; *Vocația istoriei. Prinos profesorului Șerban Papacostea*, vol. îngrijit de Ovidiu Cristea și Gheorghe Lazăr, Muzeul Brăilei, Edit. Istros, Brăila, 2008, 735 p.; *Enjeux politiques, économiques et militaires en mer Noire (XIVe-XXIe siècles). Études à la mémoire de Mihail Guboglu*, sous la direction de Faruk Bilici, Ionel Câdea, Anca Popescu, Musée de Braïla, Édit. Istros, Braïla, 2007, 763 p.; EDITH SZEGEDI, *Tradiție și inovație în istoriografia săsească între baroc și iluminism*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2006, 351 p.; DĂNUȚ DOBOȘ (coord.), PETRONEL ZAHARIUC, LUCIA CIREȘ, DANIELA BUTNARU, *Adjudeni. Șase veacuri de prezență catolică pe valea Siretului*, Sapienția, Iași, 398 p.; LUDMILA BACUMENCO, *Ținutul Orheiului în secolele XV-XVI*. Cuvânt înainte de Victor Spinei, Edit. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2006, 358 p. + 30 pl.; *Revista română de istorie a cărții*, I, 2004, nr. 1, 144 p.; II, 2005, nr. 2, 240 p.

BULETIN BIBLIOGRAFIC	461
CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE	467

IN MEMORIAM

Geo Pistarino (1917 - 2008), (<i>Șerban Papacostea, Ștefan Andreescu</i>).....	469
Jakó Zsigmont (1916 – 2008), (<i>Violeta Barbu, Tüdös S. Kinga</i>)	473
ABREVIERI	475

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE “NICOLAE IORGA”

STUDII ȘI MATERIALE

DE

ISTORIE MEDIE

VOL. XXVI, 2008

SOMMAIRE

ELITES ET RESEAUX COMMERCIAUX

- BENOÎT JOUDIQU (Toulouse), La fortune et le pouvoir: le modèle byzantin de l'enrichissement 11
- BERNARD DOUMERC (Toulouse), *Intellegentie pecuniae querendo*, l'enrichissement du patriciat vénitien au quinzième siècle 37
- GHEORGHE LAZĂR, «De la boutique à la terre». Les marchands «grecs» et leurs stratégies d'insertion sociale (Valachie, XVIIe siècle) 51

POUVOIR SÉCULIER – POUVOIR SPIRITUEL

- VIOLETA BARBU, Le droit de protectorat exercé par le pouvoir séculaire sur les missionnaires et les communautés catholiques dans les Pays Roumains au XVIIe siècle (II) 69
- MARIANA LAZĂR, Le contexte de la dédicace du Monastère de Mărgineni au Mont Sinaï 91

LA FAMILLE HUNYADI: HISTOIRE ET HISTORIOGRAPHIE

IOAN-AUREL POP, Les noms dans la famille du Roi Matthias Corvin: à partir des sources de l'époque et jusqu'à l'historiographie contemporaine ..	111
RADU LUPESCU, Jean Hunyadi dans les historiographies roumaine et hongroise (I)	139

XVe SIÈCLE: TEMOIGNAGES DOCUMENTAIRES

PETRONEL ZAHARIUC, Quatre documents inédits du XV ^e siècle concernant l'histoire de Valachie	163
ALEXANDRU SIMON, Chilia et Cetatea Albă pendant l'été de l'année 1484. De nouveaux documents des archives italiennes	177

VARIA

MATEI CAZACU (Paris), Niko de Frastani ou Nica de Corcova: un Épirote au service des princes de Valachie (c. 1560 – 1618)	197
ILEANA CĂZAN, Les dettes de la Maison de Habsbourg envers les princes roumains	211
ȘTEFAN ANDREESCU, Octavio Sapiencia: un clerc sicilien à Istanbul et en Mer Noire au début du XVII ^e siècle	235
TÜDÖS S.KINGA, «Ils vivaient d'après des lois et des règles strictes»: les coutumes d'héritage chez les Szeklers	249
LAURENȚIU RĂDVAN, Notes sur la terminologie urbaine médiévale en Moldavie (le terme <i>miasto</i>)	271

DISCUSSIONS

DAN IOAN MUREȘAN (Paris), Byzance sans Byzance ? Un bilançe	285
ADDENDA ET CORRIGENDA	325
COMPTES-RENDUS ET NOTES BIBLIOGRAPHIQUES	357
BULLETIN BIBLIOGRAPHIQUE	461
LIVRES ARRIVÉS À LA REDACTION	467
IN MEMORIAM	469
ABREVIATIONS	475

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE "NICOLAE IORGA"

STUDII ȘI MATERIALE

DE

ISTORIE MEDIE

VOL. XXVI, 2008

CONTENTS

ELITES AND COMMERCIAL NETWORKS

- BENOÎT JOUDIOU (Toulouse), The fortune and the power: the Byzantine way of enrichment 11
- BERNARD DOUMERC (Toulouse), *Intellegentie pecuniae querendo*, the enrichment of Venitian patriciate in the 15th century..... 37
- GHEORGHE LAZĂR, «De la boutique à la terre». The «Greeks» and their strategies of social insertion (the 17th century Wallachia)..... 51

SECULAR POWER –SPIRITUAL POWER

- VIOLETA BARBU, The Protectorate Right Exercised by the Lay Power on Catholic Missionaries and Catholic Communities in the 17th century Romanian Principalities (II)..... 69
- MARIANA LAZAR, The Particular Circumstances of the Dedication of the Mărgineni Monastery to Mount Sinai..... 91

THE HUNYADI FAMILY: HISTORY AND HISTORIOGRAPHY

IOAN-AUREL POP, Names in the Family of King Matthias Corvinus: from Contemporary Sources to Present Historiography.....	111
RADU LUPESCU, John Hunyadi in the Romanian and Hungarian Historiography (I).....	139

THE 15TH CENTURY: NEW EVIDENCE FROM ARCHIVES

PETRONEL ZAHARIUC, Four Unpublished Documents of the 15 th Century Concerning the History of Wallachia.....	163
ALEXANDRU SIMON, Naples, Milan and the Moldavian Question in the Summer of 1484: new Documents	177

VARIA

MATEI CAZACU (Paris), Niko of Frastani or Nica of Corcova: an Epirote in the Service of Wallachian Princes (cca 1560-1618).....	197
ILEANA CĂZAN, Michael the Brave's Legacy: the Debts Owed by the Habsburgs to Nicolae Pătraşcu.....	211
ŞTEFAN ANDREESCU, Octavio Sapiencia: a Sicilian Clergyman in Istanbul and on the Black Sea at the Beginning of the 17 th Century.....	235
TÜDÖS S. KINGA, "They Lived by Particular Laws And Rules": Inheritance Customs of the Szeklers.....	249
LAURENŢIU RĂDVAN, Notes Concerning the Medieval Urban Terminology in Moldavia (the Term <i>Miasto</i>).....	271

DISCUSSIONS

DAN IOAN MUREŞAN (Paris), Byzantium without Byzantium? A Survey	285
ADDENDA ET CORRIGENDA.....	325
BOOK REVIEWS.....	357
BIBLIOGRAPHICAL BULLETIN.....	461
BOOKS RECEIVED.....	467
IN MEMORIAM.....	469
ABBREVIATIONS.....	475